

אפקינהו רבנן לקידושי מיניה

כתובות סוף ב עמוד ב תחילת ג עמוד א

אלא רבא סברא דנפשיה קאמר: משום צנועות ומשום פרוצות. משום צנועות — דאי אמרת לא להוי גט, זימנין דלא אניס וסברה דאניס, ומיעגנא ויתבה. ומשום פרוצות — דאי אמרת לא ליהוי גיטא, זימנין דאניס ואמרה לא אניס, ואזלא ומינסבא, ונמצא גט בטל ובניה ממזרים. ומי איכא מידי דמדאורייתא לא להוי גט, ומשום צנועות ומשום פרוצות שרינן אשת איש לעלמא?! אין, כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש, ואפקעינהו רבנן לקידושי מיניה. אמר ליה רבינא לרב אשי: תינח קדיש בכספא. קדיש בביאה מאי איכא למימר? שויוה רבנן לבעילתו בעילת זנות.

גיטין לב עמוד א

מתני' אהשולח גט לאשתו והגיע בשליח או ששלח אחריו שליח ואמר לו גט שנתתי לך בטל הוא הרי זה בטל קידם אצל אשתו או ששלח אצלה שליח ואמר לה גט ששלחתי לך בטל הוא הרי זה בטל אם משהגיע גט לידה שוב אינו יכול לבטלו בראשונה היה עושה ב"ד ממקום אחר ומבטלו בהתקין רבן גמליאל הזקן שלא יהו עושין כן מפני תיקון העולם:

גיטין לג עמוד א

מפני תיקון העולם: מאי מפני תיקון העולם ר' יוחנן אמר מפני תקנת ממצרים ריש לקיש אמר מפני תקנת עגונות ר' יוחנן אמר מפני תקנת ממצרים סבר לה כרב נחמן דאמר בפני שנים ובי תרי לית להו קלא והיא לא שמעה ולא ידעה ואזלה ומינסבא ואיכא ממצרים וריש לקיש אמר מפני תקנת עגונות סבר לה כרב ששת דאמר בפני ג' ובי תלתא אית להו קלא ושמעה וידעה ולא מינסבא ותקנת עגונות הוא דאיכא ת"ר בטלו במבוטל דברי רבי רשב"ג אומר אינו יכול לא לבטלו ולא להוסיף על תנאו שא"כ מה כח ב"ד יפה ומי איכא מידי דמדאורייתא בטל גיטא ומשום מה כח ב"ד יפה שרינן אשת איש לעלמא אין כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקידושין מיניה אמר ליה רבינא לרב אשי תינח דקדיש בכספא קדיש בביאה מאי איכא למימר שויה רבנן לבעילתו בעילת זנות:

בבא בתרא מח עמוד ב

תליוה וקדיש קדושיו קדושין מר בר רב אשי אמר גבאשה ודאי קדושין לא הוו הוא עשה שלא כהוגן
לפיכך עשו עמו שלא כהוגן ואפקעינהו רבנן לקידושיה מיניה אמר ליה רבינא לרב אשי תינח
דקדיש בכספא קדיש בביאה מאי איכא למימר אמר ליה שויוה רבנן לבעילתו בעילת זנות

תלמוד בבלי יבמות קי עמוד א

והא ההיא עובדא דהוה בנרש ואיקדישה כשהיא קטנה וגדלה ואותביה אבי כורסייא ואתא אחרינא
וחטפה מיניה ורב ברונא ורב חננאל תלמידי דרב הוו התם ולא הצריכוה גיטא מבתרא אמר רב פפא
בנרש מינסב נסיבי והדר מותבי אבי כורסייא רב אשי אמר הוא עשה שלא כהוגן לפיכך עשו בו
שלא כהוגן ואפקעינהו רבנן לקידושי מיניה אמר ליה רבינא לרב אשי תינח דקדיש בכספא קדיש
בביאה מאי שויוה רבנן לבעילתו בעילת זנות.

מורכב - שיטת רש"י

שיטת רש"י

- רשי כתובות ג עמוד א
- דמדאורייתא לא הוי גיטא - שמצינו טענת אונס מן התורה שנאמר (דברים כ"ב:כ"ו) ולנערה לא תעשה דבר:
- כל המקדש - כל המקדש אשה על דעת שהנהיגו חכמי ישראל בישראל הוא מקדשה שיהיו קיימין קידושין לפי דברי חכמים ויהיו בטילים לפי דברי חכמים על ידי גיטין שהכשירו חכמים:
- ואפקעוה רבנן לקידושין - כשיבא גט כזה אחריהם:
- תינח - למימר אפקעתא כדקדיש בכספא דנימא גט זה עוקר הקידושין ועושה מעות מתנה מעיקרן:
- קדיש בביאה מאי - אפקעתא מעיקרא איכא בשלמא על ידי גט כשר אע"פ שהקידושין קיימים עד עכשיו גזירת הכתוב היא שהגט כורתו ומתיר איסורו מכאן ולהבא אבל זה שאינו גט מן התורה ואתה מכשירו מפני דעתו של זה שקידשה על דעת חכמים ושביטלו על פי חכמים צריך אתה לומר שמעיקרן לא יהו קידושין ואי קדיש בביאה ואתה עוקר קידושין למפרע מה תהא על ביאתו:

רש"י (המשך)

שויוה רבנן לבעילתו - **למפרע על ידי גט שהוא מדבריהם בעילת זנות ויש בהן כח לעשות כן שהרי הוא תלה בהן.**
שמעתי **כל רבותי מפרשים דקדיש בכספא דקידושי דרבנן נינהו** ואי אפשר לומר כן חדא דגזירה שוה היא קיחה קיחה משדה עפרון (קידושין דף ב.) וכל הלמד מגזירה שוה כמו שכתוב מפורש הוא לכל דבר ועוד אי דרבנן נינהו היאך סוקלין על ידו ומביאין חולין לעזרה על שגגתן וסוף סוף כי קא משנינן שויוה רבנן לבעילתו בעילת זנות על כרחך צריך אתה לפרש כמו שפירשתי שהקידושין נעקרין מעיקרן ולא מכאן ולהבא והמפרש לומר שויוה רבנן לכל מקדשי בביאה בעילת זנות טעות גמור הוא ובא להתיר אשת איש המתקדשת בביאה בלא גט מן הטעם הזה ולא מצינו זאת בהתלמוד:

רש"י גיטין

רשי גיטין לג עמוד א

תקנת ממזרים - כלומר שלא יהו ממזרים בישראל: בפני שנים - היה מבטלו . קודם תקנה: ה"ג ובי תרי לית להו קלא ולא ידעה דבטליה ואזלה ומינסבא: תקנת עגונות הוא דאיכא - דאצרכיניה לילך אחריו או לשלוח שליח והוא לא יטרח בכל אלה בשביל לעגנה: בטלו - לאחר תקנת ר"ג בפני ב"ד: מבוטל - דאף ע"ג דעבר אתקנתא בטל שליחותא: להוסיף על תנאו - אם היה בו שום תנאי: מה כח ב"ד - של תקנת ר"ג יפה אם דבריהן בטלים ע"י זה: דמדאורייתא בטל גיטא - שהרי לא בא לידה וזה ביטל את השליח מהיות שלוחו לגירושין: אדעתא דרבנן מקדש - להיות קדושין חלין כדת משה וישראל שהנהיגו חכמי ישראל והרי הם אמרו שיפקיעו כל קדושין שבישראל על ידי גט כזה הילכך פקעי שעל מנת כן קידשה: תינח דקדיש בכספא - איכא למימר אפקעינהו לקידושין בגט דדבריהן ואמרו ליהוי מעות למפרע מתנה וממילא פקעו שהרי כשקידש ע"מ כן קידש: קדיש בביאה - דקיימא לן בקידושין (דף ד:): כי יקח איש אשה ובעלה דאשה מתקדשת נמי בביאה:

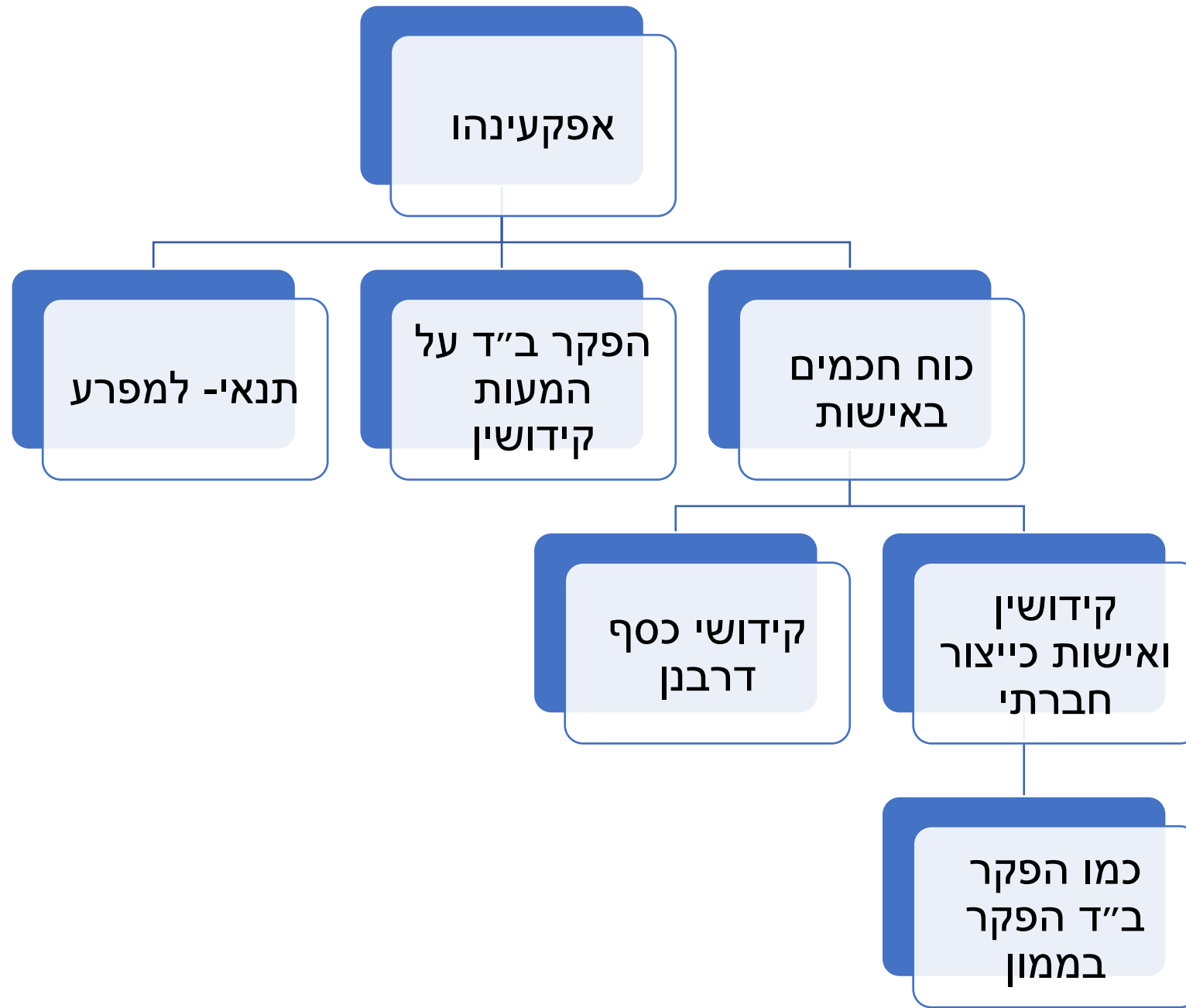
- רשי גיטין המשך

- מאי - אפקעתא איכא למימר בהא ביאה: שוויה רבנן - לההיא ביאה למפרע ע"י גט זה: בעילת זנות - דאפקעו שם קידושין מינה ויש בהן כח לכך שהרי כשקידש על מנהג חוק דתם קידש כך אני מפרש בכל מקום מלבי ומרבותי קבלתי כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש דקדושי כסף דרבנן דלא כתיב בהדיא אלא גמרינן קיחה קיחה משדה עפרון והיינו דקפריך תינח דקדיש בכספא קדיש בביאה דכתיב בהדיא (דברים כד) כי יקח איש אשה ובעלה מאי איכא למימר היאך יכלו לעקור דבר מן התורה ומשני שוויה רבנן לבעילתו בעילת זנות של כל מקדש בביאה כדאמר התם (קידושין דף יב:) רב מנגיד אמאן דמקדש בביאה משום פריצותא ותשובות קשות יש בדבר חדא דגזירה שוה גופה תורה היא שהרי לא למדו נסקלין אלא בגזירה שוה ונותר שהוא בכרת מגזירה שוה למדנו ונערה המאורסה נהרגת בקדושי כסף ואי דרבנן מי מיקטלא ועוד דקמשני שוויה רבנן לבעילתו בעילתו זנות היכי מצי לשוייה בעילת זנות הא דאורייתא היא וכי אמרן רב מנגיד אמאן דמקדש בביאה קידושין מיהא לא בטלי אלא הא והא דאורייתא והא דאית ברבנן כח לבטל מפני שבשעת קידושין תלה בדעתם לקדש כדת שהנהיגו חכמים בישראל:

רש"י - מצרף סניפים לייצב אפקעינהו

Rashi sounds a lot like what we often do in modern psak, where we combine a few grounds for leniency to overcome our hesitation to rely on any one of them alone.

- Tnai- But what if he doesn't actually want to be toleh on the chachamim
- Hefker Bet Din on the money- But what if he was mikadeish bi'biah
- Authority of chachamim over kiddushin - But that still shouldn't let them be oker ishus diorayta mikaan ulihabaah

ולכן אינו, חוצפה = קידושי ביאה אחרי מחאת חכמים קידושין

רבינו גרשום בבא בתרא מח עמוד א

התינח דקדיש בכספא. דהיינו קדושין דרבנן משום הכי מצי לאפקועי רבנן מדרבנן.
אבל קדיש בביאה בעל כרחה. דביאה היינו קדושי דאורייתא והיא בעולת בעל מאי
איכא למימר: אמר ליה. אפי' הכי לא הוויין קדושיה קדושין משום דשויה רבנן
למאן דקדיש בביאה לבעילתו בעילת זנות דחוצפא קא עביד הואיל דתקינן קדושי
כספא מצי לאפקועי קדושי ביאה:

?קידושין דרבנן - רבותיו של רשי

- דרבנן
- חלות דאורייתא
 - וזה מראה שיש לחכמים כוח על אישות
 - אולי זה הפירוש לרבני גרשום
 - Since chachamim can create kidushei kesef, they can also dissolve his kiddushei biah. (if you can make it, you can break it)
 - RMR – since ishush the chalos any way is very different than the maaseh, this makes sense. The maaseh 'kinyan' is really just a way to show that they're starting a formal legal relationship, the chalos of ishush is something very much beyond that. So the maaseh kidushin dirabanan

שיטת תוס

תוספות כתובות ג עמוד א

אדעתא דרבנן מקדש. לכן אומרים בשעת קידושין כדת משה וישראל:

ואפקעינהו רבנן לקידושין מינה. בריש השולח (גיטין לג.) פירשתי:

תינח דקדיש בכספא. **דהפקר ב"ד היה הפקר והו מעות מתנה וממילא יהו כל בעילותיו זנות**
קדיש בביאה מאי איכא למימר איך יפקיעו ביאה של קידושין ואפי' למ"ד בהאשה רבה (יבמות
פט: ושם) **דיש כח לחכמים לעקור דבר מן התורה** היינו כגון דליכא עבירה כההיא דהאשה רבה
דהדר לטיבלא אבל היכא דאיכא עבירה דמקודשת היא בביאה מאי איכא למימר ומשני שויוה
רבנן בעילותיו בעילת זנות ואין כאן קדושין.:

תוספות גיטין דף לג עמוד א

ואפקעינהו רבנן לקידושין מיניה. הקשה ה"ר שמואל אם כן יחפה על בת אחותו וכשיבואו עדים שזינתה ישלח לה גט ויבטל שלא בפני שליח ופקעי קידושין ונמצא שהיא פנויה ואומר ר"י דלא קשה דאין לחוש אלא כשמחפה עליה שלא כדין אבל הכא כדין מחפה ומן התורה פטורה ועוד הקשה רבי' שמואל דהיכי מחייבינן לעולם מיתה אשת איש שזינתה והא התראת ספק היא דשמא ישלח לה גט ויבטלנו ועוד יכולין ממזרים ליטהר ואומר ר"ת דכי האי גוונא לא הוי התראת ספק דאזלינן בתר רובא ורוב אין מגרשין נשותיהן וכששולחין גט אין מבטלין ועוד דאוקמינן אחזקתה שהיא עכשיו נשואה דאם לא כן נזיר שהיה שותה יין או מטמא למתים אמאי לוקה דאם אמרו לו אל תשתה אל תשתה חייב על כל אחת ואחת (נזיר דף מב.). והא התראת ספק היא שמא ישאל על נזירותו ומה שהקשה אם כן יחפה על בת אחותו ויכולין ממזרין ליטהר אי ידעינן שלכך מתכוין לא מפקעינן קדושין מיניה דלתקנה עשו חכמים ולא לתקלה שמתוך כך יהיו בנות ישראל פרוצות בעריות אבל אם ברור לנו שלא נתכוין לכך לא חיישינן אם יכולים ליטהר:

תוספות בבא בתרא מח עמוד ב

תינח דקדיש בכספא. הכא לא קאמר כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש וכן בפרק בית שמאי (יבמות דף קי. ושם ד"ה לפיכך) גבי עובדא דנרש דקדשה כשהיא קטנה וגדלה ואתא איניש אחרינא וחטפה מיניה כדאמר בריש כתובות (דף ג. ושם ד"ה תינח) ובהשולח (גיטין דף לג. ושם) **משום דהכא ובפ' בית שמאי לא קדש אדעתא דרבנן כדקאמר הוא עשה שלא כהוגן וצריך לומר דסבר הכא דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה כיון דאפקעינהו רבנן לקדושין מיניה ואע"ג דלא קדש אדעתם והכי פירושא בשלמא דקדיש בכספא מצו רבנן להפקיר הכסף ולתת במתנה לאשה אלא דקדיש בביאה אע"ג דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה היינו היכא דליכא עבירה כגון (יבמות פט.). ההוא גריווא דהדר לטיבלא אבל ביאה וכי יעשו חכמים ביאתו ביאת עבירה ומשני אין ודאי דשוויה ביאתו ביאת זנות**

ובהיא דכתובות (שם) ובהשולח (שם) לכאורה פליגי אהך דשמעתין דאיצטריך למימר טעמא דאדעתא דרבנן מקדש משמע דאי לאו דאדעתא דרבנן מקדש לא היה כח בידם להפקיע הקדושין ומיהו נראה דלא פליגי ואיצטריך טעמא דאדעתא דרבנן מקדש משום דהתם כיון דקדושין נעשו כהוגן לא היה כח לחכמים להפקיעם אי לאו משום דאדעתא דרבנן מקדש:

תוס
מעשה בשעת הקידושין לבטל מול למפרע

יש כוח ביד חכמים לעקור - בשעת הקידושין
ולפסול את הקידושין, דבר מן התורה

מאוחר, אחרי שכבר היו קידושין כשרים
וצריך כל, (אי אפשר לחזור בזמן) מידי
דמקדש על דעת חכמים מקדש